

دلت به وصل گل ای بلبل سحر خوش باد
که در چمن همه گلبانگ عاشقانه تست
(حافظ)

گلبانگ عاشقانه

(شرح و تحلیل غزل‌های حافظ)

جلد سوم

از غزل ۱۶۶ تا غزل ۳۲۵

دکتر احمد شوقی جوهر

سرشناسه	: شوقی نوبر، احمد، ۱۳۱۹ -
عنوان قراردادی	: غزلیات، شرح.
عنوان و نام پدیدآور	: گلبنگ عاشقانه (شرح و تحلیل غزل‌های حافظ) / مولف احمد شوقی نوبر.
مشخصات نشر	: تبریز: ستارگان زمینی، ۱۳۹۸.
مشخصات ظاهری	: ج ۴.
شابک	: ۹۷۸-۶۳۲-۹۵۴۴۷-۴-۷
وضعیت فهرست نویسی	: فیفا
یادداشت	: کتاب حاضر شرحی بر غزلیات "دیوان حافظ" است.
یادداشت	: چاپ قبلی: دانشگاه آزاد اسلامی (خوی)، ۱۳۸۹ (پنجاه، ۶۳۸ ص.).
مندرجات	: ج ۱. از غزل ۱ تا ۳۸ - ج ۲. از غزل ۳۹ تا ۱۶۵ - ج ۳. از غزل ۱۶۶ تا ۳۲۵ - ج ۴. از غزل ۳۲۶ تا ۴۰۳.
موضوع	: حفظ، شمس‌الدین محمد، - ۷۹۲ ق. دیوان. برگزیده-- نقد و تفسیر
موضوع	: Hafiz, Shamsoddin Mohammad, 14th century . Divan. Commentaries interpretation & Criticism
موضوع	: شعر فارسی - قرن ۸ق -- تاریخ و نقد
موضوع	: Persian poetry -- 14th century -- history and criticism
شناسه افزوده	: حافظ، شمس‌الدین محمد، - ۷۹۲ ق. دیوان. برگزیده. شرح
شناسه افزوده	: Hafiz, Shamsoddin Mohammad, 14th century . Divan .Commentaries
رده بندی کنگره	: PIR۵۳۲۵
رده بندی دیویی	: ۸۱۴/۲۳
شماره کتابشناسی ملی	: ۵۴۳۰۰۳۶

شناسنامه کتاب
عنوان کتاب: گلبنگ عاشقانه (شرح و تحلیل غزل‌های حافظ)

پدیدآور: احمد شوقی نوبر

نوبت چاپ: اول

سال نشر: ۱۳۹۸

ناشر: انتشارات ستارگان زمینی

شابک دوره: ۹۷۸-۶۳۲-۹۵۴۴۷-۴-۷

شابک جلد سوم: ۹۷۸-۶۳۲-۶۹۲۱-۰۱-۵

لیتوگرافی: افزنگ

چاپ و صحافی: صحافی امین

قطع: رقعی

تیراژ: ۵۰۰ جلد

قیمت: ۱۰۰۰۰۰ تومان

راه‌های ارتباطی با انتشارات:

آدرس: تبریز - چهارراه ابوریحان - پاساژ ایران - طبقه پایین - پلاک ۵

وب سایت: www.Yeroulduzlari.ir

اینستاگرام: <http://telegram.me/raddapa> / eb setareganezamani.salek تلگرام:

سخن ناشر

غزل‌های حافظ - آن چنان که خواجه خود بدان اشاره کرده - همین که سروده

می شد دست به دست می گشت و در اندک زمانی مرزهای را در می نوردید و شاعران شیرین سخن هند را شکر شکن و سیاه چشمان کشمیری و ترکان سمرقندی را بر سر وجد و حال می آورد و این همه از برکت قرآنی بود که خواجه در سینه داشت و با اثر پذیری از آن منبع جاودانه، اشعار خود را مقبول طبع صاحب نظران و سرشار از نکات باریک و نغز می نمود. همین نکات باریک ناپیداست که توجه صاحب نظران را طی قرون متمادی به خود جلب کرده تا جایی که هر کدام از آنان در تحقیقات خویش - در حد وسع و توان خود - به نظریه و دقایق تازه دست یافته اند. این دقایق بیان در غزل‌های خواجه حافظ از چنان وسعتی برخوردار است که بعد از صدها کار پژوهشی هنوز هم به طور کامل مکشوف نشده و مرور هم غنای این بحر عمیق مرواریدهای درخشان ارزشمند از آن به چنگ آورده و ندیم ساعت فرهنگ و ادب ایران و جهان و دوستداران حافظ می کنند.

بنابراین مغتنم است تحقیقی که با احاطه‌ی بیشتر در سخن غزل‌های حافظ نوشته شده باشد.

من در انتشارات سال‌ها آرزوی نشر چنین اثری را داشتم که تحقیقات حق - تعالی - دستگیر شد و حافظ پژوه معروف جناب آقای دکتر احمد شوقی نوبر که مقاله‌ها و کتاب‌های متعددی در زمینه‌ی حافظ شناسی دارند، حاصل زحمات سالیان داراز عمر خود « گلبانگ عاشقانه » را به بنده پیشنهاد کردند و من نیز فرصت را غنیمت شمرده و کمر همّت به چاپ و نشر آن بستم.

امتیاز این اثر در جامعیت و شمولیت آن بر مباحث مختلفی است که در شرح ابیات حافظ در حافظ شناسی مطرح شده یا برای نخستین بار طرح و مورد بحث قرار می‌گیرد. نوآوری‌های نگارنده‌ی این کتاب در سه مبحث (دو ابهام نو یافته در شعر حافظ، اثرپذیری‌های حافظ از طواسبین و دیوان حلّاج، تو در تویی صورخیال در شعر حافظ، در مقدمه‌ی کتاب آمده و گذشته از آن در نشریات دانشگاهی نیز به چاپ رسیده است، البته نوآوری‌های این اثر، منحصر به این سه مورد نیست بلکه در جای جای کتاب به خصوص در بحث کلی یا در صور خیال به موارد زیاد بر می‌خوریم که نشان از نوآوری دارند.

متن غزل‌ها، به نقل از دیوان حافظ به تاجیح علامه محمد قزوینی / دکتر قاسم غنی است و شارح در مباحث مهم در کتاب تصحیح، به ضبط تصحیحات دیگر از قبیل خاقلری، عیوضی، نیساری، فرزاد، پژمان، سباز، انجوی، خرّمشاهی و ... نظر داشته و ضبط ارجح را با دلایل بیان کرده است.

در شرح هر غزل، از دو دیدگاه در آن تأمل کرده است. دیدگاه اول: بحث کلی، در نگرش عمودی به غزل، که شامل مواردی است که در کلّ غزل مطرح است از قبیل انسجام یا عدم انسجام میان ابیات و ذکر مضامین محوری در حال انسجام غزل، موسیقی غزل، هم خوانی آن با مضامین، اشاره به نکات تاریخی، اخلاقی، عرفانی، روان شناختی و بیان انعکاس اوضاع تاریخی آن عصر در غزل با استفاده از دو منبع معتبر: تاریخ عصر حافظ از دکتر غنی و حافظ شیرین سخن از دکتر معین بیان شده است.

دیدگاه دوم: این دیدگاه مربوط می‌شود به مسائلی که در نگرش افقی در غزل مطرح می‌شود از قبیل معنی بیت، توضیح اصطلاحات مختلف از عرفانی، نجومی، فقهی..... و ریشه یابی مضامین در استقبالات و بحث‌های گسترده در شرح مشکلات، اشاره به

آیات، احادیث، عقاید فرقه‌های صوفیه، طنز، نکات دستوری و اثرپذیری از شعرا و عرفای بزرگ و نیز اثرگذاری در آیندگان و ...
در این اثر گذشته از توجه نقدآمیز بر شرح‌هایی که بر غزل‌های حافظ نوشته‌اند از مقاله‌هایی که از حافظ پژوهان در بیان مشکلات و توضیح نکات ادبی در نشریات معتبر، به خصوص نشریه‌های دانشگاهی به چاپ رسیده نیز استفاده شده است .
کلام آخر این که امیدواریم کتاب مورد توجه دانشجویان و حافظ پژوهان قرار گیرد و بستر بحث تازه‌ای در باب حافظ شناسی گشوده شود.

معصومه سالک ابراهیمی

تابستان ۱۳۹۸